

Girişimcilik Merakı İle Yenilikçilik Arasındaki İlişkide Girişimcilik Öz-Yeterliliğinin Aracılık Rolü

Engin ÖZGÜL* & Engin YÜCEL**

Öz

Girişimciliğin artan önemi ile birlikte girişimcilik ekosisteminin her geçen gün genişlemesi, girişimciliğin belirleyicilerine olan ilgiyi de arttırmıştır. Çalışmada, girişimciliğin önemli belirleyicilerinden olan yenilikçilik ve girişimcilik merakı arasındaki ilişkide girişimcilik öz-yeterliliğinin aracılık etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Yenilikçilik ve girişimcilik merakı arasındaki ilişkide girişimcilik öz-yeterliliğinin aracılık rolü, girişimcilik eğitimi almış ve almakta olan 245 girişimci adayından anket yöntemiyle elde edilen veriler ışığında araştırılmıştır. Yenilikçiliğin, girişimcilik merakını pozitif ve anlamlı olarak etkilediği görülmüştür. Ayrıca elde edilen bulgulara göre, yenilikçilik ve girişimcilik merakı arasındaki ilişkide girişimcilik öz-yeterliliğinin kısmi aracılık rolü üstlendiği belirlenmiştir. Modelin uyumluluğu dikkate alınarak çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik Merakı, Yenilikçilik, Girişimcilik Öz-Yeterliliği, Girişimcilik, Yenilik.

The Mediator Role of Entrepreneurial Self-Efficacy on the Relationship Between Entrepreneurial Curiosity and Innovativeness

Abstract

The day by day expansion of entrepreneurial ecosystem with the increasing importance of entrepreneurship, has also increased the interest in the determinants of entrepreneurship. In this study, it is aimed to examine the mediator effect of entrepreneurial self-efficacy in relation of innovativeness and entrepreneurial curiosity, which are important determinants of entrepreneurship. The mediator role of entrepreneurial self-efficacy on the relationship between innovation and entrepreneurial curiosity has been investigated by using the data obtained from the questionnaire method from 245 entrepreneurs who had or having entrepreneurship training. Innovativeness has been seen to affect entrepreneurship curiosity positively and significantly. Furthermore, according to the findings, it has been determined that the entrepreneurial self-efficacy has a partial mediator role on the relationship

* Assoc.Prof., Dokuz Eylül University, Faculty of Economics and Business Administration, Department of Business, engin.ozgul@deu.edu.tr

** Res.Ass., Dokuz Eylül University, Faculty of Economics and Business Administration, Department of Business, engin.yucel@deu.edu.tr

between innovativeness and entrepreneurial curiosity. Various suggestions have been made considering the compatibility of the model.

Key Words: *Entrepreneurial Curiosity, Innovativeness, Entrepreneurial Self-Efficacy, Entrepreneurship, Innovation.*

1. GİRİŞ

Ekonomik büyümenin yeni işletmelerin kurulması ile yakından ilişkili olması,¹ girişimcilik araştırmalarının uzun bir geçmişe sahip olmasını ve 1980'li yıllardan itibaren alanın önemli ölçüde büyümesini beraberinde getirmiştir.³ Buna paralel olarak, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişte önem kazanan kavramlar arasında girişimcilik ve yenilik ön plana çıkmaktadır.^{4 5 6} Girişimcilik ve yenilik arasındaki kavramsal ilişki, yıllardır literatürde tartışılmakta olan konulardan biridir. Yeni fırsatların tanımlanması ve değerlendirilmesi sürecinin başarısında girişimciler, yeniliği bir araç olarak görmektedir.⁷ Girişimcilerin, yeni fikirlerin nasıl farkında olduklarını ve değerlendirdiklerini anlamak açısından girişimcilik merakı öne çıkan bir diğer önemli belirleyici olarak görülmektedir.⁸ Girişimcilik merakı yüksek girişimciler, geleneksel olmayan yollarla düşünme eğilimindedir.⁹ Aynı sosyal sistemin diğer üyelerinden (diğer girişimciler) daha yenilikçi olduklarının farkındadırlar ve rekabetle yüzleşmek için yenilikçiliklerine güvenmektedirler.¹⁰

-
- 1 Edward P. Lazear, 'Entrepreneurship', Journal of Labor Economics, Vol. 23, No. 4, 2005, s. 649.
 - 2 Allan O'Connor, 'A conceptual framework for entrepreneurship education policy: meeting government and economic purpose', Journal of Business Venturing, Vol. 28, 2013, s. 546.
 - 3 Hans Landström et al., 'Entrepreneurship: Exploring the knowledge base', Research Policy, Vol. 41, 2012, s. 1154.
 - 4 Perihan Hazel Er, 'Girişimcilik ve Yenilikçilik Kavramlarının İktisadi Düşüncedeki Yeri: Joseph A. Schumpeter', Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, No. 29, 2013, s. 83.
 - 5 Mitja Jeraj and Miha Marič, "Entrepreneurial Curiosity-The New Construct", (Tebliğ, 32nd International Conference on Organizational Science Development, Portorož, Slovenia, Mart 2013b), s. 289
 - 6 Mitja Jeraj and Miha Marič, 'Relation between Entrepreneurial Curiosity and Entrepreneurial Self-efficacy: a Multi-Country Empirical Validation', Journal of Management, Informatics and Human Resources, Vol. 46, No.6, 2013a, s. 265.
 - 7 Fang Zhao, 'Exploring the Synergy Between Entrepreneurship and Innovation', International Journal of Entrepreneurial Behaviour and Research, Vol. 11, No. 1, 2005, s. 28.
 - 8 Mitja Jeraj and Bostjan Antoncic, 'A Conceptualization of Entrepreneurial Curiosity and Construct Development: A Multi-Country Empirical Validation', Creativity Research Journal, Vol. 25, No. 4, 2013, s. 426.
 - 9 Thomas B. Ward, 'Cognition, creativity, and entrepreneurship' Journal of Business Venturing, Vol. 19, No. 2, 2004, s. 173.
 - 10 Alberto Marcati et al., 'The role of SME entrepreneurs' innovativeness and personality in the adoption of innovations' Research Policy, Vol. 37, No. 9, 2008, s. 1579.

Girişimciler, firmaların başarısında en önemli unsurlardan biridir ve literatür taraması hem girişimcilik merakının^{11 12 13 14} hem de yenilikçiliğin^{15 16} girişimcileri etkileyen önemli belirleyiciler olduğunu ortaya koymaktadır. Bu kapsamda, bu iki girişimci faktör arasındaki ilişkiyi ampirik olarak test etmek önem taşımaktadır. Girişimcilik ile ilgili üç kavrama odaklanılmıştır: girişimcilik merakı, yenilikçilik ve girişimcilik öz-yeterliliği. Bu araştırmanın amacı, girişimcilik merakı ve yenilikçilik ilişkisine yönelik literatüre katkı yapmak ve girişimcilik merakının yenilikçilik ile ilişkisini ortaya çıkarmaktır. Ayrıca girişimciliğin diğer belirleyicilerine nazaran daha fazla ilgi odağı haline gelen öz-yeterliliği de¹⁷ ara değişken olarak araştırma modeline dahil edilerekmiştir. Girişimcilik merakı ve yenilikçilik arasındaki ilişkide girişimcilik öz-yeterliliğinin aracılık etkilerini değerlendirmek de bu araştırmanın temel amaçlarından birini oluşturmaktadır.

2. GİRİŞİMCİLİK MERAKI

Gelişmiş ve gelişmekte olan pek çok ülke için girişimcilik faaliyetleri, işsizlik sorununa önemli çözümler sunduğu gibi ayrıca ekonomik büyümenin önemli bileşeni olarak görülmektedir.^{18 19 20 21 22} Sahip olduğu sermayeyi yüksek üretim ve kar sağlayacak alanlara yönlendirerek kendi kazancını artırma amacına sahip girişimciler, faaliyetlerini gerçekleştirirken aynı zamanda ülke ekonomisine de katkı yapmaktadır.²³ Girişimci bireylerin, firmaların ve toplumların arzulan sonuçlara hızlı bir şekilde ulaşabilmeleri, pazardaki olumlu fırsatların kullanılarak yeni ticari firmaların kurulması ve sürekliliği ile paralellik göstermektedir.²⁴ Girişimcilerin sunduğu yeni ve geliştirilmiş teklifler, ürünler veya teknolojiler, yeni pazarların geliştirilmesini ve

11 Mitja Jeraj and Bostjan Antoncic, a.g.e., s. 426.

12 Mitja Jeraj and Miha Marič, a.g.e., s. 291.

13 Mitja Jeraj, 'The relationship between optimism, pre-entrepreneurial curiosity, and entrepreneurial curiosity', *Organizacija*, Vol. 47, 2014, s. 199 - 202.

14 Žiga Peljko et al., 'An Empirical Study of the Relationship between Entrepreneurial Curiosity and Innovativeness', *Organizacija*, Vol. 49, No. 3, s. 174.

15 Stephen L. Mueller and Anisya S. Thomas, 'Culture and Entrepreneurial Potential: A Nine Country Study of Locus of Control and Innovativeness', *Journal of Business Venturing*, Vol. 16, 2000, s.57.

16 Domingo Ribeiro Soriano ve Kun-Huang Huarng, 'Innovation and entrepreneurship in knowledge industries', *Journal of Business Research*, Vol. 66, 2013, s. 1966.

17 Mitja Jeraj and Miha Marič, a.g.e., s. 265.

18 Lowell W. Busenitz et al., 'Entrepreneurship research in emergence: Past trends and future dimensions', *Journal of Management*, Vol. 29, No. 3, 2003, s. 287.

19 Peter Drucker, *Innovation and Entrepreneurship: Practice and Principles*, (New York: Harper Collins Publishers Inc., 2002) s. 13.

20 Thomas Gries and Wim Naudé, 'Entrepreneurship and human development: A capability approach', *Journal of Public Economics*, Vol. 95, No.3-4, 2011, s. 217.

21 Ying Lowrey, "The Entrepreneur and Entrepreneurship: A neoclassical approach", (Tebliğ, ASSA Annual Meeting, Washington, USA, Ocak 2003), s. 7.

22 Mai Thi Thanh Thai and Ekaterina Turkina, 'Macro-level determinants of formal entrepreneurship versus informal entrepreneurship', *Journal of Business Venturing*, Vol. 29, 2014, s. 490.

23 Adam Smith, *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*, (London: Methuen & Co., Ltd.), s. 593.

24 Thomas Gries and Wim Naudé, a.g.e., s. 217.

ekonomik zenginliğin yaratılmasını sağlamaktadır. Bu açıdan girişimciler, piyasa ekonomisinin önemli unsurları arasında gösterilmektedir. Kaynakların optimum kullanımını sağlayarak değer veya zenginlik yaratmayı amaçlayan bir işletmenin kurulmasına öncülük etmesi açısından girişimciliğin iktisadi bir faaliyet olarak tanımlanması gerekmektedir.²⁵

Girişimcilik; belirsizlik ve risk gibi diğer engellere rağmen yeni fikirlerin piyasaya sunularak yeni ürünler, yeni üretim yöntemleri, yeni örgüt yapıları ve yeni ürün-pazar kombinasyonları gibi yeni ekonomik fırsatların algılanması ve yaratılması olarak ifade edilebilmektedir.²⁶ Bir başka ifadeyle girişimcilik, yeni ürün ve hizmetleri tanıtmak için fırsatların keşfedilmesi, değerlendirilmesi ve kullanılmasını içeren bir faaliyettir.²⁷ Low ve MacMillan ise girişimciliği; “yeni girişimlerin hayata geçirilmesi” olarak tanımlamıştır.²⁸ Literatürde yapılan pek çok tanımı kapsayacak şekilde Demirel ve Tikici girişimciliği, “iş dünyasındaki fırsatları tespit ederek, fırsatların hedeflere, imkanlara ve değerlere uygun olduğunun anlaşıldığı anda kâr, prestij, büyüme, yeniliklere öncü olma vs. amaçları ile riskleri de göze alarak insanlığa faydalı ürün ve hizmetleri üreten aktif, esnek, yaratıcı, hızlı işletmelerin var olması için diğer üretim faktörlerini belirli bir düzen içinde bir araya getirme süreci” olarak tanımlamıştır.²⁹

Martin ve Osberg’e göre girişimcilik, fırsatları anlamaya ve harekete geçirmeye yönelik özel, doğuştan gelen bir yeteneği ifade etmektedir.³⁰ Farklı eğitimlere sahip olmak, farklı çevrelerden gelmek ve farklı pazarlarda faaliyet göstermek gibi pek çok değişken de girişimciler üzerinde belirleyici rol oynamaktadır.³¹ Kendine özgü bir yaşam tarzına sahip girişimciler,³² kapitalizmin üretken süreçlerinde keşfedici bir yapıya sahip yararlı unsurlar olarak görülmektedir.³³ Fransızca “entrepreneur” kelimesinden gelen ve ‘entre’(girmek) ve ‘prendre’ (almak, üstlenmek) sözcüklerinden oluşan ve ‘birşey yapmak’ anlamına gelen girişimci,³⁴ Fransız ekonomist J. B. Say’ın 1800’lü yılların başında tanımladığı şekliyle, “kıt kaynakları düşük bir üretkenlik ve verimlilik alanından daha yüksek üretkenlik ve verimlilik alanına aktaran kişi”dir.³⁵ Fırsatları öngörebilen, fırsattan yararlanmak için bir plan hazırlayabilen, planı yürütmeye ve planı sürekli olarak izleme ve koşullara göre revize etme konularında hare-

25 Ying Lowrey, a.g.e., s. 23.

26 Sander Wennekers and Roy Thurik, ‘Linking entrepreneurship and economic growth’, Small Business Economics, Vol. 13, No. 1, 1999, s. 46-47.

27 Domingo Ribeiro Soriano ve Kun-Huang Huang, a.g.e., s. 1968.

28 Murray B. Low and Ian C. MacMillan, ‘Entrepreneurship: Past research and future challenges’, Journal of Management, Vol. 14, No. 1, 1988, s.141.

29 Erkan T. Demirel and Mehmet Tikici, ‘Kültürün Girişimciliğe Etkileri’, Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi, Vol. 2, No. 3, 2004, s. 52.

30 Roger L. Martin and Sally Osberg, ‘Social Entrepreneurship: The Case for Definition’, Stanford Social Innovation Review, Spring, 2007, s. 30.

31 Jeraj, a.g.e., s. 200.

32 Mitja Jeraj and Miha Maric, a.g.e., s. 264.

33 Tibor R. Machan, ‘Entrepreneurship and ethics’, International Journal of Social Economics, Vol. 26, No. 5, 1999, s. 600.

34 Lowrey, a.g.e., s. 7.

35 Drucker, a.g.e., s. 21.

kete geçen,³⁶ yeni örgütler kuran veya mevcut bir örgütte yenilenmeyi ya da yeniliği teşvik eden girişimciler, bağımsız veya kurumsal sistemin bir parçası olarak hareket etmektedir.³⁷

Girişimcilik konusunda yeni bilgilerin elde edilmesi ile girişimci bireylerin, firmaların ve toplumların arzulanan sonuçlara ulaşabilmesi hız kazanmaktadır.³⁸ Olası kötü senaryolarla karşılaşmayı göze almak istemeyen girişimciler, piyasadaki mevcut bilgilerden yüksek seviyede yararlanma çabası içerisindedirler. Girişimcilerin bilgiye olan açlığının artması girişimcilerin merakını da arttırmaktadır.³⁹ Merak; girişimcileri, sorunlara uygun çözümler sunmaya yönelten katalizör bir değişkendir. Girişimcileri daha fazla sorgulamaya zorlayarak yenilikçi yollar aramaya itmektir. Yapılan çalışmalar, merak ile girişimciliğin birbiriyle bağlantılı olduğunu ortaya koymuştur.⁴⁰ Merak ve girişimcilik ilişkisinin güçlenmeye başlaması ile farklı merak türlerine ek olarak "Girişimcilik Merakı" da kavramı da literatürde yer bulmaya başlamıştır. Girişimcilik merakı; merakın ayrı bir türüdür, çünkü yalnızca girişimcilik alanında uzmanlaşmıştır. Girişimcilik merakı, girişimcinin işletmesini büyütme ve yeni fırsatlar bulmasında yeni, karmaşık ya da belirsiz bir durumla karşılaştığında ortaya çıkma eğiliminde olan uyarılmış duygusal motivasyon durumunu ifade etmektedir. Bu nedenle girişimcilik merakı, bireyi girişimcilik faaliyetlerine iten bir teşvik unsurudur.^{41 42}

Girişimcilik merakı, girişimcileri pazar araştırmalarına daha fazla zaman ayırmaya ve rekabete daha fazla dikkat etmeye zorlamaktadır.⁴³ Girişimcilik merakı; pazar analizi yapmak, yeni fikirler geliştirmek, yeni pazarlar bulmak, finansal analizler yapmak, satış hedefleri belirlemek ve elde etmek, yeni pazarlama yöntemleri kullanmak gibi bireylerin girişimciliğe ilişkin görevleri nasıl yerine getireceğini öğrenmek için motive eden bir arzu olarak tanımlanmaktadır. Daha özet bir ifadeyle girişimcilik merakı, toplumun gözlemlenerek hangi taleplerinin karşılanması gerektiğini gösteren cevaplar arama eğilimidir. Merak seviyesi yüksek girişimciler fırsatları gözlemlenmek ve değerlendirmek, sermaye toplamak ve yatırım yapmak için hazırdır. (Jerac ve Maric, 2013a: 266). Girişimcilik merakı yüksek girişimciler, diğerlerine göre toplumu ve çevreyi gözlemleyerek pazardaki büyüme potansiyeline sahip iş fikirlerini ayırt edebilmektedir. Yüksek seviyede meraklı bir girişimci, belirli bir sistemin nasıl çalıştığını, işinin, ekonominin nasıl çalıştığını bilmek ve mevcut

36 Steven M. Farmer et. al, 'The behavioral impact of entrepreneur identity aspiration and prior entrepreneurial experience', *Entrepreneurship Theory and Practice*, Vol. 35, No. 2, 2011, s. 245.

37 Pramodita Sharma and Sankaran James J. Chrisman, 'Toward a Reconciliation of the Definitional Issues in the Field of Corporate Entrepreneurship'; içinde Alvaro Cuervo, Domingo Ribeiro and Salvador Roig (der), *Entrepreneurship Concepts, Theory and Perspective*, (New York: Springer, 1999), s. 91.

38 Lowell W. Busenitz et al., a.g.e., s. 267.

39 Mitja Jeraj et. al., 'The Role of Openness and Entrepreneurial Curiosity in Company's Growth', *Amfiteatru Economic*, Vol. 17, No. 38, 2015, s. 374.

40 Jeraj, a.g.e., s. 201.

41 Mitja Jeraj and Bostjan Antoncic, a.g.e., s. 426-427.

42 Mitja Jeraj and Miha Maric, a.g.e., s. 292.

43 Mitja Jeraj et. al., a.g.e., s. 374.

tüm parametreleri kullanmak ve sonuçlarını iyileştirmek için onları bilgiye dönüştürmek ister.⁴⁴ Yüksek merak seviyesindeki girişimciler; pazar araştırması, rekabet analizi, yenilik, bilgi ve veri toplama gibi girişimciliğin temel unsurlarında düşük merak seviyesindeki girişimcilere göre daha fazla katma değer yaratabilmektedir.⁴⁵ Girişimcilik merakı yüksek girişimciler, herkesçe küçük görülebilecek fırsatlarla bile ilgilenme eğiliminde olabilmektedir.

3. YENİLİKÇİLİK

Ekonomik gelişmeler ve rekabette yaşanan hızlı artış ile birlikte yeniliğe olan ilgi giderek artmaktadır. Makro düzeyde yeniliğin ekonomik büyüme olumlu etkileri, şirketlerin ticari avantajlar elde etmeleri ve tüketicilerin de mevcuda kıyasla daha ekonomik ve üstün çözümlerle karşılaşmaları gibi mikro düzeyde etkiler ile sonuçlanmaktadır.⁴⁶ Yenilikle ilgili çalışmaların artması, kavram ile ilgili pek çok farklı bakış açısını da beraberinde getirmiştir. Araştırmacılar, yasa koyucular ve otoriteler arasında yeniliğin tanımlanmasına yönelik ortak bir görüş bulunmamaktadır.⁴⁷ Crumpton yeniliği; daha iyi, daha etkili veya daha verimli süreçler ve hizmetler yaratma veya bu yaratıcılığı güçlendirecek fikirler üretmek olarak açıklarken⁴⁸, Rogers tarafından yenilik; “birey ya da örgüt tarafından yeni olarak algılanan bir fikir, uygulama ya da nesne” olarak tanımlanmış ve birey açısından yeni görünen bir fikrin yenilik olarak kabul edilebileceğini öne sürmüştür.⁴⁹ OECD ise Oslo Kılavuzu’nda yeniliği, “işletme içi uygulamalarda, işyeri organizasyonunda veya dış ilişkilerde yeni veya önemli derecede iyileştirilmiş bir ürün veya süreç, yeni bir pazarlama yöntemi ya da yeni bir organizasyonel yöntemin gerçekleştirilmesi” olarak tanımlamıştır⁵⁰. Yenilik, aynı zamanda fikirlerin, uygulamaların ve mevcut ürün, sistem ve kaynakların ticarileştirilmesini içermektedir.⁵¹ Rogers, yeniliğin beş özelliği olduğunu ve bu özelliklerin her birinin ampirik olarak birbiriyle ilişkili olduğunu ancak kavramsal olarak birbirinden farklı olduğunu ifade etmiştir.⁵²

- *Görelî avantaj*; yeniliğin, yerini aldığı fikir ya da teknolojiye göre avantajlarının değerlendirilme düzeyidir.

- *Uygunluk*; yeniliğin potansiyel uyum sağlayanların gereksinimleri, geçmiş deneyimleri ve değerleri ile uyumunun düzeyidir.

44 Mitja Jeraj and Miha Maric, a.g.e., s. 291-293.

45 Žiga Peljko et al., a.g.e., s. 174.

46 Meriç S. Ertekin, ‘Yenilik ve Ekonomik Büyüme İlişkisi’, *Mevzuat Dergisi*, 2005, (Erişim Tarihi: 26 Ekim 2017).

47 Hamid Tohidi and Mohammad Mehdi Jabbari, ‘The important of Innovation and its Crucial Role in Growth, Survival and Success of Organizations’, *Procedia Technology*, Vol. 1, 2012, s. 536.

48 Michael A. Crumpton, ‘Innovation and entrepreneurship’, *The Bottom Line*, Vol. 25 No. 3, 2012, s. 98.

49 Everett M. Rogers, *Diffusion of Innovations*, (New York: The Free Press, 1995), s. 12.

50 OECD, *Oslo Manual: Guidelines For Collecting and Interpreting Innovation Data*, (Paris: OECD Publishing, 2005), s. 46.

51 Barbara J. Bird, *Entrepreneurial behavior*, (Illinois: Scott Foresman & Co, 1989), s. 39.

52 Everett M. Rogers, *Diffusion of Innovations*, (New York: The Free Press, 1983), s. 211-232.

- *Karmaşıklık*; bireyin, yeniliğin zorluğuna ilişkin algı düzeyidir.
- *Denenebilirlik*; potansiyel uyum sağlayanın yeniliği deneme olanağının bir ölçütüdür.
- *Gözlenebilirlik*; yenileşmenin kullanılmasının çevresindeki bireylerce gözlenebilme ve diğer bireylere iletilebilme derecesidir

Gelişmiş özelliklerle ve işlevlerle yeni teknolojilerin hızlı bir şekilde sunulması ve bu teknolojilerle ilişkili yükselen maliyetler göz önünde bulundurulduğunda, birden fazla teknoloji ile ilgili kabul kararlarında güçlü ve değişmeyen bir etkiye sahip olan bir bireysel karakteristiğin tanımlanması gerekliliğini doğurmaktadır.⁵³ Bireylerin geçmiş yaşantıları ve sahip oldukları özellikler bakımından birbirlerinden farklılaşması sonucu yenilikleri benimseme, değişime istekli olma ve risk alma gibi özellikler de bireyden bireye değişim gösterebilmektedir. Rogers bireyleri, sahip oldukları bu özellikler bakımından beş farklı kategoriye ayırmaktadır: Yenilikçiler, Öncüler, Sorgulayıcılar, Kuşkucular ve Gelenekçiler. Bu sınıflandırma kapsamında yenilikçilik, "değişim isteği" olarak da tanımlanan genel bir kişilik özelliği olarak ifade edilmektedir⁵⁴. Summers'a göre yenilikçilik, gelir ve ürün katılımı gibi durumsal değişkenlerin ve davranışsal düşüncelerin bir fonksiyonudur⁵⁵. Genellikle bir yeniliğin 'yenilik' derecesinin bir ölçüsü olarak kullanılan yenilikçilik,⁵⁶ sadece kişinin yeniliği benimsemeyi tercih ettiği göreceli zaman üzerinden değerlendirilmemelidir.⁵⁷ Yenilikçilik, kısa ve uzun vadede kullanıcının yeni bir teknolojiyi kabul etme ve kullanma niyeti yönündeki tavrını etkilediği gibi algılanan fayda ve algılanan kullanım kolaylığını da belirlemektedir.⁵⁸ Syrett ve Lammiman, yenilikçi bireylerin genel olarak şu özelliklere sahip olduğunu belirtmiştir:⁵⁹

- kolay sıkılırlar ve genellikle daha önce denenmemiş alanlara yönelirler,
- belirsizlik durumlarında bile oldukça rahatlardır,
- risk almaktan mutluluk duyarlar,
- entellektüel olarak meraklı bireylerdir,
- çalışmalarında adanmışlık ve heves hakimdir.

53 Mun Y. Yi et. al., 'Understanding the Role of Individual Innovativeness in the Acceptance of IT-Based Innovations: Comparative Analyses of Models and Measures', *Decision Sciences*, Vol. 37, No. 3, 2006, s. 394.

54 Everett M. Rogers, a.g.e., s. 246.

55 John O. Summers, 'Generalized Change Agents and Innovativeness', *Journal of Marketing Research*, Vol. 8, 1971, s.316.

56 Rosanna Garcia and Roger Calantone, 'A critical look at technological innovation typology and innovativeness terminology: a literature review', *The Journal of Product Innovation Management*, Vol. 19, 2002, s. 112.

57 H. Thomas Hurt et. al., 'Scales for the Measurement of Innovativeness', *Human Communication Research*, Vol. 4, No. 1, 1977, s. 62.

58 June Lu et. al., 'Technology acceptance model for wireless Internet', *Journal of Internet Research*, Vol. 13, No. 2, 2003, s. 214.

59 Michel Syrett and Jean Lammiman, *The Innovative Individual*, (Oxford: Capstone Publishing, 2002), s. 6.

Yenilik Yayılım Teorisine dayanan ve bazı bireylerin diğerlerinden daha yenilikçi olduğunu anlatan bireysel yenilikçilik,⁶⁰ neredeyse herkesin sahip olduğu kalıcı bir özelliktir.⁶¹ Midgley'e göre bireysel yenilikçilik, başkalarının deneyimlerinden bağımsız olarak bir kişinin yenilik kararlarını verme derecesidir.⁶² Agarwal ve Prasad bireysel yenilikçiliği, "herhangi bir yeni bilgi teknolojisini denemek için bireylerin istekliliği" olarak tanımlamıştır.⁶³ Bireysel yenilikçilik; yeni ürünler, süreçler, yöntemler, görevler ve teknolojileri denemek için bireylerin istekliliğine ihtiyaç duymaktadır.⁶⁴ Yeni teknolojiler hakkında daha pozitif inançlara sahip daha yenilikçi bireyler^{65 66 67} yenilikçi teknolojilerin belirsizliği ile baş ederek yeni teknolojileri günlük rutinlerine kabul etmeye daha isteklidirler.⁶⁸ Bu nedenle bireysel yenilikçilik seviyesi yüksek bireylerin, bilgi teknolojisi yeniliklerini diğerlerinden daha önce benimsemişi söz konusudur.⁶⁹

4. GİRİŞİMCİLİK ÖZ-YETERLİLİĞİ

Öz-yeterlilik kavramı, insan işleyişinin kişisel, davranışsal ve çevresel etkiler arasındaki etkileşimin bir sonucu olduğunu belirten toplumsal bilişsel kuramdan türemiştir.⁷⁰ Pek çok insan için önemli bir davranış belirleyicisi olan öz-yeterlilik,^{71 72} bireylerin hayatlarındaki olayları kontrol etmek için ihtiyaç duydukları motivasyon, bilişsel kaynaklar ve hareket tarzlarını harekete geçirme yeteneklerine ilişkin bilişsel tahmini ifade etmektedir.⁷³ Belirli bir görevi başarıyla tamamlama konusundaki

60 Everett M. Rogers, a.g.e., s. 242.

61 Joyce D. Jackson et. al, 'An empirical test of three mediation models for the relationship between personal innovativeness and user acceptance of technology', *Information & Management*, Vol. 50, 2013, s. 154.

62 David F. Midgley, *Innovation and New Product Marketing*, (New York: Halsted Press,1977), s. 49.

63 Ritu Agarwal and Jayesh Prasad, 'A Conceptual and Operational Definition of Personal Innovativeness in the Domain of Information Technology', *Information Systems Research*, Vol. 9, No. 2, 1998, s. 206.

64 Safal Batra and Neharika Vohra, 'Exploring the linkages of cognitive style and individual innovativeness', *Management Research Review*, Vol. 39, No. 7, 2016, s. 769.

65 Everett M. Rogers, a.g.e., s. 205.

66 Ritu Agarwal and Jayesh Prasad, a.g.e., s. 204.

67 Farzana Parveen and Ainin Sulaiman, 'Technology Complexity, Personal Innovativeness and Intention To Use Wireless Internet Using Mobile Devices In Malaysia', *International Review of Business Research Papers*, Vol. 4, No. 5, 2008, s. 3.

68 Everett M. Rogers, a.g.e., s. 206.

69 Naeyang Jeong et. al., 'Moderating effect of personal innovativeness on mobile-RFID services: Based on Warshaw's purchase intention model', *Technological Forecasting & Social Change*, Vol. 76, 2009, s. 157.

70 Albert Bandura, *Self-Efficacy: The Exercise of Control*, (New York: Freeman, 1997), s. 2.

71 Daniel P. Forbes, 'The Effects of Strategic Decision Making on Entrepreneurial Self-Efficacy', *Entrepreneurship Theory and Practice*, Vol. 29, No. 5, 2005, s. 600.

72 Gideon D. Markman et. al., 'Inventors and New Venture Formation: the Effects of General Self-Efficacy and Regretful Thinking', *Entrepreneurship Theory and Practice*, Vol. 27, No. 2, 2002, s. 152.

73 Robert Wood and Albert Bandura, 'Social Cognitive Theory of Organisational Management', *Academy of Management Review*, Vol. 14, 1989, s. 364.

inanca atıfta bulunanan öz yeterlilik,⁷⁴ genel olarak belirli bir görevi yerine getirme konusunda kendine güveni ifade eden psikolojik bir durumdur.⁷⁵ Bandura öz yeterliliği, “bir kişinin belirli kazanımları üretmek için gerekli olan eylem planlarını organize etme ve yürütme kabiliyetine olan inanç” olarak tanımlarken⁷⁶ Krueger vd., “bir hedef davranışı gerçekleştirmede algılanan yetenek” olarak tanımlamaktadır.⁷⁷

Öz-yeterlilik; ilgi, motivasyon ve azim yoluyla bireylerin performansını etkilemektedir.⁷⁸ Bireyler düşük öz yeterliliğe sahip oldukları görevleri yapmaktan kaçınarak kendi öz-yeterliliklerinin yüksek olduğu görevlere yönelirler. Buna ek olarak bireyler, yüksek öz-yeterliliğe sahip olduğunu düşündükleri görevlerde daha başarılı iken, düşük öz-yeterliliğe sahip olduklarına inandıkları görevlerde başarı seviyeleri düşmektedir.⁷⁹ Bu nedenle öz-yeterlilik, girişimcilerin davranış tercihlerini, kararlılıklarını ve etkinliklerini öngörmek ve incelemek için kullanılabilir.⁸⁰

Öz-yeterlilik, bazı bireylerin neden girişimci olmaya motive olduklarını ve bu niyetlerin girişimci eylemlere en iyi çevrilebileceği koşulları daha iyi anlamak ve açıklamak için kullanılan önemli bir faktör olarak dikkat çekmektedir.^{81 82} Çünkü en zorlu risk ve belirsizlik durumlarında öz-yeterlilik ve davranış arasındaki ilişkinin, girişimciliği açıkladığına inanılmaktadır⁸³ ve girişimcilik öz-yeterliliği, bazı bireylerin neden diğerlerinden daha fazla girişimci olabileceğini açıklamaktadır.⁸⁴ Girişimciliğin ön koşullarından biri olan girişimcilik öz-yeterliliği,⁸⁵ girişimci bir fırsat keşfetmek ve yararlanmak için yatırım yapma kararında önemli bir itici güç olarak görülmektedir.⁸⁶ Girişimcilik öz-yeterliliği, iş kurma sürecinde zorlu hedeflere ulaşma ve başarı elde etme amacına yönelik bireylerin yetenekleri ile ilgili inançlarını içermektedir.⁸⁷ Ayrıca girişimcilik öz-yeterliliğinin, girişim kurulduktan sonra da

74 Gavin Cassar and Henry Friedman, ‘Does Self-Efficacy Affect Entrepreneurial Investment?’, *Strategic Entrepreneurship Journal*, Vol. 3, 2009, s. 242.

75 Stephen L. Mueller and Mary Conway Dato-On, ‘Gender-Role Orientation as a Determinant of Entrepreneurial Self-Efficacy’, *Journal of Developmental Entrepreneurship*, Vol. 13, No. 1, 2008, s. 4.

76 Albert Bandura, *Social Learning Theory*, (New Jersey: Prentice-Hall, 1977a), s. 3.

77 Norris F. Krueger et. al., ‘Competing models of entrepreneurial intentions’, *Journal of Business Venturing*, Vol. 15 No. 5-6, 2000, s. 417.

78 Chao C.Chen et. al., ‘Does entrepreneurial self-efficacy distinguish entrepreneurs from managers?’, *Journal of Business Venturing*, Vol. 13, No. 4, 1998, s. 298.

79 Daniel P. Forbes, a.g.e., s. 600.

80 Chao C.Chen et. al., a.g.e., 301.

81 Stephen L. Mueller and Mary Conway Dato-On, a.g.e., 4.

82 Jill Kickul and Robert S. D’Intino, ‘Measure for Measure: Modeling Entrepreneurial Self-Efficacy onto Instrumental Tasks Within the New Venture Creation Process’, *New England Journal of Entrepreneurship*, Vol. 8, No. 2, 2005, s.43.

83 Chao C.Chen et. al., a.g.e., 301.

84 Hale Çolakoğlu and Tanju Çolakoğlu, ‘Üniversitelerdeki Girişimcilik Eğitimi İle Öz Yeterlilik Algısı ve Girişimcilik Potansiyeli İlişkisi Üzerine Bir Saha Araştırması’, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, Vol. 17, No. 37, 2016, s. 81.

85 Atilhan Naktiyok et. al., ‘Entrepreneurial self-efficacy and entrepreneurial intention: the Turkish case’, *International Entrepreneurship and Management Journal*, Vol. 6, No. 4, s. 424.

86 Gavin Cassar and Henry Friedman, a.g.e., s. 254.

87 Mateja Drnovsek et. al., ‘Entrepreneurial self-efficacy and business start-up: developing a multi-dimensional definition’, *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, Vol. 16, No. 4, 2010, s. 330.

girişimlerin yönetilmesindeki etkinliği etkileyebileceği ileri sürülmektedir.⁸⁸ Yüksek öz-yeterliliğe sahip girişimcilerin işletmelerinin, daha yüksek performans gösterecek daha hızlı büyüdüğü ve daha karlı olma eğiliminde olduğu ifade edilmektedir.⁸⁹ Yüksek öz-yeterliliğe sahip bireyler, iş ortamını fırsatlarla dolu bir yer olarak değerlendirmekte iken, düşük öz-yeterliliğe sahip bireyler aynı ortamı engellerle dolu olarak algırlarlar,⁹⁰ çünkü yüksek öz-yeterliliğe sahip girişimciler, daha yüksek kişisel hedeflere ulaşmak amacıyla zorlukların ve engellerin üstesinden gelmek konusunda daha ısrarcı olabilmektedir.⁹¹

5. YENİLİKÇİLİK VE GİRİŞİMCİLİK MERAKI İLİŞKİSİ

Ekonomik küreselleşme sürecinde girişimciliğin yenilik boyutu hemen hemen tüm sektörlerde kritik öneme sahip olmuştur.⁹² Bu nedenle fırsatlar ortaya çıktığında risk alarak daha proaktif davranma konusunda isteklilik firmaları sıklıkla yeniliğe yönlendirmektedir.⁹³ Hızla değişen bir uluslararası ticaret ortamında da girişimcilik ve yenilik; sürdürülebilir büyüme, ekonomik faaliyetler ve ulusların zenginliği için yetenekleri artırarak rekabet avantajı sağlamak için önemli bir temel olarak kabul edilmektedir.⁹⁴ Garcia ve Calantone girişimciliği, teknoloji tabanlı bir buluş için yeni bir piyasa ve / veya yeni bir hizmet ihtimali ile başlayan ve buluşun ticari başarısı için çaba sarfeden gelişim, üretim ve pazarlama görevlerine öncülük eden tekrarlı bir süreç olarak tanımlamıştır.⁹⁵ Girişimcilik ile özdeşleşmiş bir araç olan yenilik,⁹⁶ girişimcilik ile aynı madalyonun farklı tarafları olarak görülmektedir.⁹⁷ Değişimin sürekliliği, teknolojik gelişmeler ile ilgili yeni bilgiler edinmeyi ve kullanılmayan gelir kaynaklarının avantajlarından yararlanmak için yeni stratejiler geliştirecek yenilikçi düşünmeyi ve merakı gerektirmektedir.⁹⁸

Pek çok bilimsel ve teknolojik keşfin arkasındaki önemli bir faktör olan merak, ilgi düzeyini attırarak bireyleri keşfetmeye motive etmektedir. Bir başka ifadeyle girişimcilik merakı, yenilikçilik için önemli bir faktördür.⁹⁹ Benzer bir bağlantı, nispeten yüksek girişimci merakı olan motive olmuş bireylerin girişimci sürece dahil olabileceğini ve firmanın yenilikçiliğine ve büyümesine katkı sağlayabileceğini vur-

88 Daniel P. Forbes, a.g.e., 599.

89 Keith M. Hmieleski and Robert A. Baron, 'When Does Entrepreneurial Self-Efficacy Enhance Versus Reduce Firm Performance?', *Strategic Entrepreneurship Journal*, Vol. 2, 2008, s. 60.

90 Atilhan Naktiyok et. al., a.g.e., s. 424.

91 Jill Kickul and Robert S. D'Intino, a.g.e., s. 43.

92 Fatma Genç Ünay and Cemal Zehir, 'Innovation intelligence and entrepreneurship in the fashion industry', *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, Vol. 41, 2012, s. 315.

93 Jafar Rezaei et. al., 'Measuring entrepreneurship: Expert-based vs. data-based methodologies', *Expert Systems with Applications*, Vol. 39, No. 4, 2012, s. 4064.

94 Allan O'Connor, a.g.e., s. 551.

95 Rosanna Garcia ve Roger Calantone, a.g.e., s. 112.

96 Peter Drucker, a.g.e., s. 30.

97 Domingo Ribeiro Soriano and Kun-Huang Huarng, a.g.e., s. 1965.

98 Mark A. Ciavarella et. al., 'The Big Five and venture survival: Is there a linkage?', *Journal of Business Venturing*, Vol. 19, 2004, s. 472.

99 Žiga Peljko et. al., a.g.e., s. 177.

gulayan Jeraj ve Antoncic tarafından da yapılmıştır.¹⁰⁰ Ayrıca yenilikçi bireylerin, daha fazla veri ve bilgi topladığından daha yüksek seviyede girişimcilik merakına sahip olması olasıdır. Elde edilen teorik bulgular, yenilikçilik ve girişimcilik merakı arasında ilişkinin ampirik olarak incelenmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.¹⁰¹ Girişimcilik merakını ve yenilikçiliği birleştiren teorik temeller dikkate alındığında aşağıdaki hipotez formüle edilmiştir:

H₁: Yenilikçilik ve girişimcilik merakı arasında anlamlı pozitif bir ilişki vardır.

6. GİRİŞİMCİLİK ÖZ-YETERLİLİĞİN ARA DEĞİŞKEN ROLÜ

Toplumsal-bilişsel teoriye dayananan öz-yeterlilik,¹⁰² bireyin kendisinin belirli bir işi yapma yeteneğini değerlendirdiği bilişsel bir işlemdir.¹⁰³ Öz-yeterliliği yüksek bireyler; işlerine daha fazla ilgi gösterir, çaba harcamaya daha isteklidir ve engeller ve aksilikler karşısında daha fazla sabır gösterme eğilimindedir. Bu nedenle, daha etkili bir şekilde performans gösterirler.¹⁰⁴ Ancak, belirli özel görevler ve/veya beceriler için bireyler kendi alanlarında yüksek öz-yeterliliğe sahip olabilirken, başka bir alanda düşük öz-yeterlilik derecesine sahip olabilmektedir.¹⁰⁵

Öz-yeterlilik, girişimci niyetlerinin gelişimi ve girişimcilik davranışına bağlı kararları çevreleyen dinamik değerlendirme ve seçim sürecini açıklayan yararlı bir yapıdır.¹⁰⁶ Girişimci eylemlerin etkinliğini arttıracak fırsatları yakalamak için güçlü bir motivasyon ve kişilik özelliğine sahip olmak ve özellikle de çevrenin sürekli etkileşimini harekete geçirmek gerekmektedir.¹⁰⁷ Dolayısıyla girişimcilerin, çevrede hala bulunmayan fırsatlara karşı daha duyarlı olması girişimcilik öz-yeterliliğine sahip olmanın bir sonucudur.¹⁰⁸

Literatür incelemesi, girişimcilik merakı ile girişimcilik öz-yeterliliği arasında kurulabilecek dolaylı ilişkileri ortaya koymaktadır.¹⁰⁹ Öz-yeterliliğin, girişimcilik başarısı üzerinde bir takım teorik ve pratik sonuçları bulunmaktadır, çünkü yeni bir

100 Mitja Jeraj and Bostjan Antoncic, a.g.e., s. 432.

101 Žiga Peljko et. al., a.g.e., s. 174-177.

102 Nur Khusniyah Indrawatia et. al., 'Moderation Effects of Entrepreneurial Self-Efficacy in Relation between Environmental Dimensions and Entrepreneurial Alertness and the Effect on Entrepreneurial Commitment', *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, No. 169, s.15.

103 Albert Bandura, A. 'Self-efficacy toward a unifying theory of behavioral change', *Psychological Review*, Vol. 84, No. 2, 1977b, s. 200.

104 Chao C.Chen et. al., a.g.e., 298.

105 Fiona Wilson et. al., 'Gender, entrepreneurial self-efficacy, and entrepreneurial career intentions: Implications for entrepreneurship education', *Entrepreneurship Theory and Practice*, Vol. 31, No. 3, 2007, s. 389.

106 Nancy G. Boyd and George S. Vozikis, 'The Influence of Self-Efficacy on the Development of Entrepreneurial Intentions and Actions', *Entrepreneurship Theory and Practice*, Vol. 18, No. 1, 1994, 66.

107 Nur Khusniyah Indrawatia et. al., a.g.e., s. 15.

108 Truls Erikson, 'Entrepreneurial capital: the emerging venture's most important asset and competitive advantage', *Journal of Business Venturing*, Vol. 17, 2002, s. 278.

109 Mitja Jeraj and Bostjan Antoncic, a.g.e., s. 267.

girişim başlatmak benzersiz beceriler ve yetenekler gerektirmektedir.¹¹⁰

Girişimcilik öz-yeterliliği araştırmaları genel olarak, öz-yeterliliğin girişimcilik niyeti, içgirişimcilik niyeti, fırsatları tanımlama ve firma performansı gibi çeşitli girişimci çıktılara doğrudan etkileri üzerinde yoğunlaşmıştır.¹¹¹ Boyd ve Vozikis'in girişimcilik öz-yeterliliği teorisi, aynı zamanda girişimcilik davranışının diğer girişimci çıktılarla ilişkisinde girişimcilik öz-yeterliliğinin de etkisinin incelenebileceğini önermektedir.¹¹² Bu kavramsal bağlantılar temel alındığında, girişimcilik merakı ve yenilikçilik ilişkisinde girişimcilik öz-yeterliliğinin düzenleyici etkisini incelemeye yönelik aşağıdaki hipotez formüle edilmiştir:

H₂: Girişimcilik öz-yeterliliği, yenilikçilik ile girişimcilik merakı arasındaki ilişkide aracılık etkisine sahiptir.

7. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Girişimcilik ekosisteminin temel faktörlerinden biri olan girişimciler; bir sektörün, ekonominin ve hatta bir ülkenin kalitesine ve gelecek umutlarına katkıda bulunur ve değer yaratmada çok önemli role sahiptirler.¹¹³ Müşterilerin sorunlarına daha iyi ve yeni çözümler bulmak için geliştirilmiş ve yeni ürünler ve hizmetler sokmaya yönlendiren katalizör bileşeni olan girişimcilik merakı ve yeni ürünler, süreçler, yöntemler, görevler ve teknolojileri denemek için bireylerin istekliliğini ifade eden yenilikçilik girişimcileri etkileyen önemli belirleyicilerdir. Girişimcileri işleriyle ilgili bilgi toplamaya motive eden girişimcilik merakı ve girişimcileri girişimcilik süreçlerine yenilikleri dahil etmeye teşvik eden yenilikçilik¹¹⁴ arasındaki ilişkinin araştırılması bu çalışmanın temel amaçlarından biri olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca araştırma kapsamında girişimcilerin başarı elde etme amacına yönelik bireylerin yetenekleri ile ilgili inançlarını¹¹⁵ açıklayan ve girişimciliğin diğer belirleyicilerine nazaran daha fazla ön plana çıkan girişimcilik öz-yeterliliği de¹¹⁶ araştırma modeline dahil edilmiştir. Girişimcilik öz-yeterliliğinin, yenilikçilik ile girişimcilik merakı arasındaki ilişkide aracılık etkilerini de incelemek çalışmanın bir diğer önemli amacını oluşturmaktadır. Bu kapsamda literatür incelemesine dayanılarak oluşturulan araştırma modeli ve hipotezler Şekil 1'de sunulmaktadır.

110 Jill Kickul and Robert S. D'Intino, a.g.e., s. 40.

111 Branka Ahlin et. al., 'Entrepreneurs' creativity and firm innovation: the moderating role of entrepreneurial self-efficacy', *Small Business Economics*, Vol. 43, No. 1, 2014, s. 104.

112 Nancy G. Boyd and George S. Vozikis, a.g.e., s. 70.

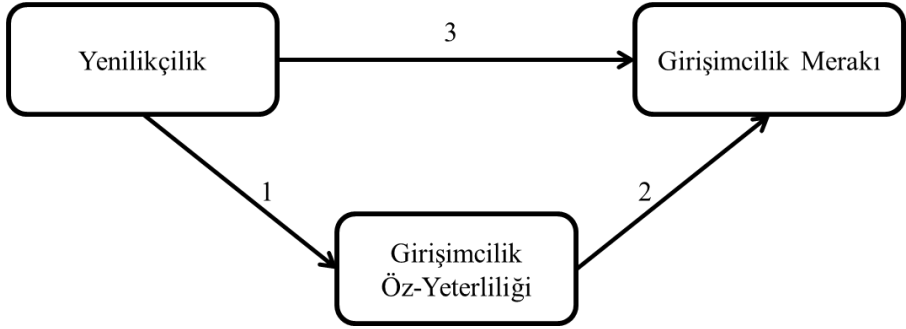
113 Kun-Huang Huang and Domingo Enrique Ribeiro-Soriano, 'Developmental management: Theories, methods, and applications in entrepreneurship, innovation, and sensemaking', *Journal of Business Research*, Vol. 67, No. 5, 2014, s. 657.

114 Žiga Peljko et. al., a.g.e., s. 172.

115 Mateja Drnovsek et. al., a.g.e., s. 330.

116 Mitja Jeraj and Miha Marič, a.g.e., s. 116.

Şekil 1: Araştırma Modeli ve Hipotezler

Elde edilen veriler ışığında oluşturulan modele ilişkin analizler SPSS 20.0 paket programı yardımıyla yapılmıştır. Bu kapsamda öncelikle her bir ölçeğe ilişkin varimax rotasyonlu faktör analizi yapılmış, güvenilirlik açısından ise Cronbach Alfa katsayıları hesaplanmış, ardından yapılan üç aşamalı regresyon analizi yöntemi ile hipotezler ve aracı değişkenin etkileri test edilmiştir. Analiz sonucunda elde edilen bulgular neticesinde önerilerde bulunulmuştur.

7.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklem Yapısı

Araştırmanın ana kütlesi, İzmir ilinde girişimcilik faaliyetleri ile çeşitli düzeylerde ilgilenen bireyler olarak tanımlanmıştır. Yargısal örnekleme yöntemi kullanılarak araştırmaya girişimcilik eğitimi almış ve hala almakta olan bireyler dahil edilmiştir. Verilerin toplanmasında yüz yüze görüşme ve internet üzerinden anket yoluyla veri toplama yöntemleri kullanılmıştır. Teorik ve uygulamalı geçmişte girişimcilik eğitimi almış 125 katılımcı ve hala teorik eğitim almakta olan 129 katılımcı olmak üzere toplam 254 katılımcıdan veri toplanmıştır. Ancak elde edilen verilerin 245 adedi değerlendirilmeye alınmış 9 adet veri ise eksik ve hatalı işaretlemeler nedeniyle analiz dışında bırakılmıştır. Örneklem sosyo demografik profili Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1: Örneklemin Sosyo Demografik Profili

Cinsiyet	Fre.	%	Medeni Durum	Fre.	%
Kadın	109	44,5	Evli	22	9
Erkek	136	55,5	Bekar	223	91
Yaş			Hanehalkı Geliri		
18 - 21	91	37,8	0 - 2000	56	23
22 - 25	92	38,1	2001 - 3500	77	31,7
26 ve üzeri	58	24,1	3501 - 5000	55	22,7
Eğitim			5001 - 6500	19	7,8
Lise	6	2,4	6501 - 8000	9	3,7
Lisans	202	82,4	8001 ve üzeri	27	11,1
Lisans üstü	37	15,2			

Katılımcıların girişimcilik faaliyetleri ile ilgili olarak iş kurma sürecinde hangi aşamada yer aldığı da Tablo 2'de gösterilmektedir. Girişimcilik eğitimi alan veya almış olan örneklem içerisinde %28,7'lik bölümü girişimcilik ile ilgili bir düşüncesi olmadığı belirtirken, %41,4'lük bölümü fikir geliştirme aşamasında yer almaktadır. Yakın gelecekte kendi işini kurmayı planlayanlar %23,4'lük bölümünü oluştururken, %6,5'lik bölümü ise kendi işini kurmuştur.

Tablo 2: Örneklemin Girişimcilik Faaliyetlerinde Yer Aldığı Aşama

	Fre.	%
Henüz girişimcilik ile ilgili bir düşüncem olmadı	70	28,7
Fikir/proje geliştirme aşamasındayım	101	41,4
Yakın gelecekte kendi işimi kurmayı planlıyorum	57	23,4
Kendi işimi kurdum	16	6,5

7.2. Ölçeklere İlişkin Geçerlilik ve Güvenilirlik Analizleri

Araştırma kapsamında girişimcilik merakı, bireysel yenilikçilik ve girişimcilik öz-yeterliliği ölçekleri kullanılmıştır. Ölçeklerin geçerlilik ve güvenilirlik analizleri kapsamında Chronbach Alpha ve açıklayıcı faktör analizleri yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analizinde, ölçeğin faktör yapısı açıklanan varyans ve KMO değeri ile ölçümlenmektedir. Tek faktörlü ölçeklerde, açıklanan varyansın % 30'un üzerinde olması yeterli kabul edilmektedir.¹¹⁷ Analizde, % 40 ve üzeri faktör yükleri dikkate alınmıştır.¹¹⁸ Analizde kullanılan madde ve veri setinin faktör analizine uygunluğunu

117 Andy Field, *Discovering Statistics Using SPSS*, (Dubai: Oriental Press, 2009), s. 660.

118 James P. Stevens, *Applied Multivariate Statistics for the Social Sciences*, (New Jersey: Erlbaum, 1992), s. 384.

gösteren KMO değerinin % 60'den büyük olması gereklidir.¹¹⁹ Güvenilirlik analizi ölçütü olan Cronbach Alpha katsayısı ise %80 ve üzeri düzeylerde anlamlı kabul edilmektedir.¹²⁰

Girişimcilik Merakı Ölçeği: Jeraj tarafından geliştirilen Girişimcilik Merakı Ölçeği, girişimcilik sürecinde bir şirket açılmadan önce veya girişimci yeni bir proje ile başlamadan önce amaçların aktif planlanması ve tanımlanmasına atıfta bulunan seviz öğeden oluşmaktadır.¹²¹ Araştırmada kullanılan Girişimcilik Merakı ölçeği 5'li Likert Ölçeğine göre düzenlenmiştir (1-Tamamen katılmıyorum, 5- Hiç Katılıyorum). Ölçeğin açıklayıcı faktör ve güvenilirlik analizleri sonucu Tablo 3'de görülmektedir. Buna göre girişimcilik merakı ölçeği öngörüldüğü üzere tek faktörden oluşmakta ve faktör yapısı toplam varyanstaki değişimin % 46,4'ünü açıklamaktadır. Faktör yükleri %46 ile % 79 arasında değişmektedir. Güvenirlik düzeyi % 82 ile iyi düzeydedir. KMO ve Barlett test değerleriyle birlikte ele alındığında ölçeğin içsel geçerliliğinin analiz amaçları için yeterli olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3: Girişimcilik Merakı Ölçeği Faktör Analizi

İfadeler	Faktör Yüğü
Pazar araştırması yaparken, o kadar çok çalışmaya odaklanıyorum ki zamanın nasıl geçtiğini anlamıyorum	,464
Terk edilmiş bir bina gördüğümde, burada benim için doğacak iş fırsatlarını düşünürüm.	,583
Sürekli aynı ürünleri görmekten sıkıldığım için pazara yeni ürünler geliştirmeyi ve sunmayı düşünürüm	,725
Daha fazla kar sağlayacak yeni şeyler araştırırım	,794
Diğer girişimcilerin çalışmaları ilgimi çeker	,769
Girişimcilik ile ilgili çalışmalarda, rekabeti severim	,701
İşimde, pazarlama hakkında mümkün olduğunca eksiksiz bilgi sahibi olmalıym.	,695
Çevreyi gözlemleyerek katma değer yaratabilme yeteneğim var	,663
<i>Açıklanan Varyans</i>	<i>46,44</i>
<i>Güvenilirlik</i>	<i>,829</i>
<i>KMO= 0.89 ; Barlett= 559,53; df=29 ; p=0,001</i>	

Yenilikçilik Ölçeği: Agarwal ve Prasad tarafından geliştirilen Yenilikçilik Ölçeği, bireylerin yeni teknolojileri deneme eğilimini ölçmek amacıyla dört öğe kullanılarak ölçülmüştür.¹²² Bu ifadeler yaygın olarak kullanılmakla birlikte birkaç çalışma yo-

119 Henry F. Kaiser, 'An index of factor simplicity', Psychometrika, Vol. 39, No. 1, 1974, s. 35.

120 Darren George and Paul Mallery, SPSS for Windows Step by Step: A simple guide and reference, (Boston: Allyn & Bacon, 2003), s. 231.

121 Mitja Jeraj, a.g.e., s. 201.

122 Ritu Agarwal and Jayesh Prasad, a.g.e., s. 210.

luyla doğrulanmıştır. İfadeler, yeni teknolojileri denemek için istekli olma ve erken hareket etme eğilimi gibi boyutlara odaklanmıştır. 5'li Likert Ölçeğine göre düzenlenen yenilikçilik ölçeğine ait açıklayıcı faktör ve güvenilirlik analizleri sonucu Tablo 4'de görülmektedir. Yenilikçilik ölçeği, öngörüldüğü üzere tek faktörden oluşmakla birlikte, yapılan incelemede "Genel olarak, yeni bilgi teknolojilerini deneme konusunda tereddüt yaşıyorum" ifadesi ölçeğin güvenilirliğini düşürmesi nedeniyle analizden çıkartılmıştır. Faktör yapısı toplam varyanstaki değişimin % 75,2'sini açıklamakla birlikte KMO ve Barlett testi değerleri faktör analizi için yeterli düzeydedir. Faktör yükleri %83 ile % 88 arasında değişmektedir. Güvenirlik düzeyi % 83 ile iyi düzeydedir.

Tablo 4: Yenilikçilik Ölçeği Faktör Analizi

İfadeler	Faktör Yüğü
Yeni bir bilgi teknolojisi hakkında bilgi aldıysam, onunla deneyim yaşamamın yollarını ararım	,878
Arkadaşlarım arasında genellikle yeni bir bilgi teknolojisini ilk ben deneyimlerim	,836
Yeni bir bilgi teknoloji çıktığında, onu deneyimlemenin yollarını ararım	,888
<i>Açıklanan Varyans</i>	75,24
<i>Güvenilirlik</i>	,833
<i>KMO= 0.71; Barlett= 290,73; df=3 ; p=0,001</i>	

Girişimcilik Öz-Yeterliliği Ölçeği: Cassar ve Freidman tarafından geliştirilen Girişimcilik Öz-Yeterliliği ölçeği, girişimci bireylerin çeşitli görevler için geçerli olan yetenekleri konusuna atıfta bulunan dört ifadeden oluşmaktadır.¹²³ Araştırmada kullanılan Girişimcilik Öz-Yeterliliği ölçeği 5'li Likert Ölçeğine göre düzenlenmiştir. Tablo 5'de Girişimcilik Öz-Yeterliliği ölçeğine ilişkin açıklayıcı faktör ve güvenilirlik analizleri sonuçları gösterilmektedir. Tek faktörden oluşan ölçeğe ait KMO ve Barlett testi değerleri faktör analizi için yeterli düzeydedir. Faktör yapısı toplam varyanstaki değişimin % 69,6'sını açıklamaktadır. Faktör yükleri %79 ile % 87 arasında değişmektedir. Güvenirlik düzeyi % 85 ile iyi düzeydedir.

123 Gavin Cassar and Henry Friedman, a.g.e., s. 247.

Tablo 5: Girişimcilik Öz-Yeterliliği Ölçeği Faktör Analizi

İfadeler	Faktör Yüğü
Eğer sıkı çalışırsam, başarılı bir şekilde bir işletme kurabilirim / bir işi başarılı bir şekilde başlatabilirim	,819
Genel olarak, becerilerim ve yeteneklerim bir işe başlamamda yardımcı olur	,879
Geçmiş tecrübelerim bir işe başlamak için çok değerli olacaktır	,796
Bir işe başlamak için gereken çabayı ortaya koyabileceğime eminim	,841
<i>Açıklanan Varyans</i>	69,68
<i>Güvenilirlik</i>	,850
<i>KMO= 0.81; Barlett= 420,08; df=6 ; p=0,001</i>	

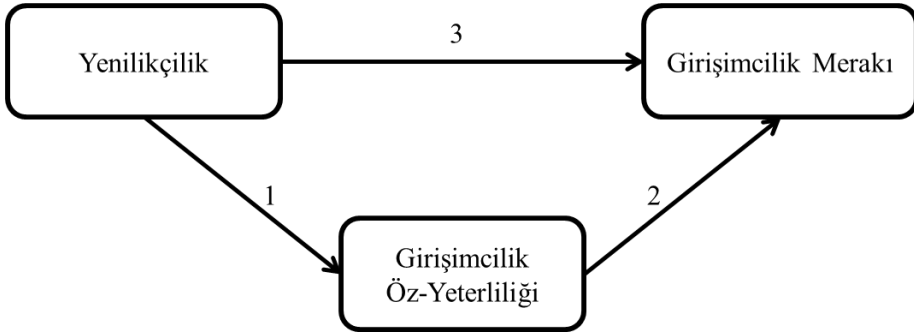
7.3. Yenilikçilik ve Girişimcilik Merakı İlişkisinde Girişimcilik Öz-Yeterliliğinin Aracılık Etkisi

Girişimcilik öz-yeterliliğin ara değişken özelliği üç aşamalı regresyon analizi yöntemiyle test edilmiştir.¹²⁴ İlk aşamada bağımsız değişkenin ara değişken üzerindeki etkisi ölçümlenmiştir (Şekil 2’de 1 no’lu yol). İkinci aşamada bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisi ölçümlenmiştir (3 no’lu yol). Bu iki analizin anlamlı sonuçlar üretmesi durumuna bağlı olarak bağımsız ve ara değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisi incelenmiştir (1 ve 2 no’lu yolların toplamı). Girişimcilik öz-yeterliliğinin tam ara değişken olması durumunda, yeniliğin girişimcilik merakı üzerindeki var olan etkisinin anlamsızlaşması; bu etkinin azalması durumunda ise kısmi aracılıktan söz edilebilecektir.¹²⁵

124 Joseph E. Champoux and William S. Peters, ‘Form, effect size and power in moderated regression analysis’, *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, Vol. 60, s. 243.

125 Ömer Faruk Şimşek, *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş: Temel İlkeler ve LISREL Uygulamaları*, (Ankara: Ekinoks Yayınları, 2007), s. 23.

Şekil 2: Değişkenler Arası İlişkiler Şeması

Yapılan regresyon analizi sonuçları Tablo 6'da raporlanmıştır. Buna göre, yenilikçilik düzeyi, girişimcilik öz-yeterliliği üzerinde % 20 düzeyinde anlamlı bir belirleyicidir. İkinci aşamada kurulan regresyon modelinde ise girişimcilik öz-yeterliliğinin, girişimcilik merakının yaklaşık yarısını anlamlı şekilde belirlemektedir. Son aşamada yapılan ve girişimcilik öz-yeterliliğinin aracılık etkisinin test edildiği modelde ise Beta katsayısının % 45'den % 31'e düştüğü ancak anlamlılık düzeyini koruduğu saptanmıştır.

Tablo 6: Yenilikçilik İle Girişimcilik Merakı Arasında Girişimcilik Öz-Yeterliliğinin Aracı Etkisine İlişkin Regresyon Analizleri

	Değişken	β	Standart Hata	Standardize β	t	p	İkili r
Model 1	Sabit	2,6	0,197		13,196	0,001	
	Yenilikçilik	0,428	0,055	0,448	7,801	0,001	0,448
R=0,448 ; R ² =0,201 ; Adj R ² = 0,198 ; F=60,855 p=0,001 Girişimcilik Öz-Yeterliliği = 2,6 + 0,428*Yenilikçilik							
Model 2	Sabit	1,344	0,158		8,486	0,001	
	Girişimcilik Öz-Yeterliliği	0,586	0,038	0,708	15,447	0,001	0,586
R=0,708 ; R ² =0,502 Adj R ² =0,500 ; F=238,62 p=0,001 Girişimcilik Merakı = 1,344 + 0,586*Girişimcilik Öz-Yeterliliği							
Model 3	Sabit	0,957	0,157		6,087	0,001	
	Yenilikçilik	0,251	0,038	0,314	6,584	0,001	0,573
	Girişimcilik Öz-Yeterliliği	0,466	0,039	0,563	11,803	0,001	0,708
R=0,761; R ² =0,579 ; Adj R ² = 0,575 ; F=162,305 p=0,001 Girişimcilik Merakı= 0,957 + 0,251*Yenilikçilik + 0,446*Girişimcilik Öz-Yeterliliği							

Elde edilen bu sonuçlar dikkate alındığında, girişimcilik merakı ile yenilikçiliği arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu, dolayısıyla H₁ hipotezinin kabul edilebileceği görülmüştür. Yine üç aşamalı regresyon analizi bulgularına göre, bireyin yenilikçilik düzeyi ile girişimcilik merakı ilişkisinin açıklanmasında, girişimcilik öz-yeterliliğinin kısmi aracı değişken olduğunun ileri sürülebileceği saptanmıştır.

8. SONUÇ

Ekonomiler, şletmeler ve girişimlerden oluşmaktadır ve herhangi bir küçük şletme bile ekonominin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu nedenle girişimciliği yenilikle ilişkilendiren birçok ekonomi, büyümeyi kolaylaştırmak umuduyla yeniliği teşvik etmek için politikalar benimsemektedir.¹²⁶ Ekonominin yenilikçileri olan girişimciler, finansal kazançlar üretir ve ekonomiyi ayakta tutarak girişimcilikte yenilikçiliğin önemini arttırmaktadır. Yenilikçiliğin girişimcilikteki önemi, bir ürün veya bir çözüm üretmek için yeni bir yol ortaya koyarak gösterilmektedir. Girişimcilikte yeniliğin önemini arttıran diğer faktör rekabettir. Bu durum herhangi bir girişimciyi, daha düşük maliyetle çok daha iyi bir şey bulmaya ve niteliksel olmaya teşvik etmektedir. Girişimciliğin belirleyicileri olan girişimcilik merakı ve yenilikçilik kavramları da ön plana çıkmaktadır. Nispeten daha yenilikçi bireylerin, daha yüksek girişimcilik merakına sahip olduğu ve şirketin yenilikçiliğine ve büyümesine katkıda bulunabileceği öngörülmektedir.¹²⁷ Ayrıca bireylerin girişimcilik başarısını arttıracak etkili faktörlerden biri olan girişimcilik öz-yeterliliğinin de, girişimcilik merakı gibi girişimci çıktılarına doğrudan etkisi olduğu ifade edilmektedir.¹²⁸

Girişimcilik merakı ile yenilikçilik arasındaki ilişkide girişimcilik öz-yeterliliğinin ara değişken rolünü incelemek çalışmanın temel amacını oluşturmuştur. Çalışmanın amacı doğrultusunda girişimcilik faaliyetlerinde bulunan veya ilgilenen bireyler üzerinde yapılan araştırma bulguları değerlendirilmiştir. Öncelikli olarak Girişimcilik Merakı, Yenilikçilik ve Girişimcilik Öz-Yeterliliği ölçeklerine ilişkin geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Sonrasında ise araştırmanın amacına uygun olarak yapılan aşamalı regresyon analizi sonucunda girişimcilik öz-yeterliliğinin, yenilikçilik ve girişimcilik merakı ilişkisinde kısmi aracılık etkisi olduğu görülmüştür.

Girişimci öz-yeterliliğin yenilikçilik ve girişimcilik merakı ilişkisinde kısmi aracılık etkisi girişimcilik konusunda fikir verici bulgular sunacağı gibi deneysel çalışmaların kurgulanması açısından da faydalı olabilecektir. Buna göre, bireylerin yenilikçilik düzeyi arttıka, girişimcilik öz-yeterliliğinin geliştirilmesi yoluyla girişimcilik merakının da olumlu bir değişim göstereceği söylenebilmektedir. Araştırmanın İzmir ilinde yapılması ve küçük bir örneklemeden oluşması nedeniyle geneli yansıtmadığı dikkate alınmalıdır. Araştırmanın daha büyük bir örneklem ile tekrarlanması ve bulguların karşılaştırılması önerilmektedir. Ayrıca girişimcilik öz-yeterliliğin kısmi aracılık rolü üstlenmesi başka düzenleyici ve ara değişkenlerin de modele dahil edilerek modelin daha da geliştirilebileceği düşünölmektedir.

126 Erkko Autioa et. al., 'Entrepreneurial innovation: The importance of context', *Research Policy*, Vol. 43, 2014, s. 1097.

127 Mitja Jeraj and Bostjan Antoncic, a.g.e., 429.

128 Branka Ahlin et. al., a.g.e., s. 104.

KAYNAKÇA

- Adam Smith, *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*, London: Methuen & Co., Ltd.
- Albert Bandura, A. 'Self-efficacy toward a unifying theory of behavioral change', *Psychological Review*, Vol. 84, No. 2, 1977b, s. 191-215.
- Albert Bandura, *Self-efficacy: The Exercise of Control*, New York: Freeman, 1997.
- Albert Bandura, *Social Learning Theory*, New Jersey: Prentice-Hall, 1977a.
- Alberto Marcati, Gianluigi Guido and Alessandro M. Peluso, 'The role of SME entrepreneurs' innovativeness and personality in the adoption of innovations' *Research Policy*, Vol. 37, No. 9, 2008, s. 1579-1590.
- Allan O'Connor, 'A conceptual framework for entrepreneurship education policy: meeting government and economic purpose', *Journal of Business Venturing*, Vol. 28, 2013, s. 546-563.
- Andy Field, *Discovering Statistics Using SPSS*, Dubai: Oriental Press, 2009.
- Atilhan Naktiyok, Canan Nur Karabey and Ali Caglar Gulluce, 'Entrepreneurial self-efficacy and entrepreneurial intention: the Turkish case', *International Entrepreneurship and Management Journal*, Vol. 6, No. 4, s. 419-435.
- Barbara J. Bird, *Entrepreneurial behavior*, Illinois: Scott Foresman & Co, 1989.
- Branka Ahlin, Mateja Drnovsek and Robert D. Hisrich, 'Entrepreneurs' creativity and firm innovation: the moderating role of entrepreneurial self-efficacy', *Small Business Economics*, Vol. 43, No. 1, 2014, s. 101-117.
- Chao C.Chena, Patricia Gene Greene and Ann Crick, 'Does entrepreneurial self-efficacy distinguish entrepreneurs from managers?', *Journal of Business Venturing*, Vol. 13, No. 4, 1998, s. 295-316.
- Daniel P. Forbes, 'The Effects of Strategic Decision Making on Entrepreneurial Self-Efficacy', *Entrepreneurship Theory and Practice*, Vol. 29, No. 5, 2005, s. 599-626.
- Darren George and Paul Mallery, *SPSS for Windows Step by Step: A simple guide and reference*, Boston: Allyn & Bacon, 2003.
- David F. Midgley, *Innovation and New Product Marketing*, New York: Halsted Press, 1977.
- Domingo Ribeiro Soriano ve Kun-Huang Huarng, 'Innovation and entrepreneurship in knowledge industries', *Journal of Business Research*, Vol. 66, 1964-1469.
- Edward P. Lazear, 'Entrepreneurship', *Journal of Labor Economics*, Vol. 23, No. 4, 2005, s. 649-680.
- Erkan T. Demirel and Mehmet Tikici, 'Kültürün Girişimciliğe Etkileri', *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi*, Vol. 2, No. 3, 2004, s. 49-58.
- Erkko Autioa, Martin Kenney, Philippe Mustar, Don Siegel and Mike Wright, 'Entrepreneurial innovation: The importance of context', *Research Policy*, Vol. 43, 2014, s. 1097.
- Everett M. Rogers, *Diffusion of Innovations*, New York: The Free Press, 1995.
- Everett M. Rogers, *Diffusion of Innovations*, New York: The Free Press, 1983.
- Fang Zhao, 'Exploring the Synergy Between Entrepreneurship and Innovation', *International Journal of Entrepreneurial Behaviour and Research*, Vol. 11, No. 1, 2005, s. 25-41.
- Farzana Parveen and Ainin Sulaiman, 'Technology Complexity, Personal Innovativeness and Intention To Use Wireless Internet Using Mobile Devices In Malaysia', *International Review of Business Research Papers*, Vol. 4, No. 5, 2008, s. 1-10.
- Fatma Genç Ünay and Cemal Zehir, 'Innovation intelligence and entrepreneurship in the fashion industry', *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, Vol. 41, 2012, s. 315-321.
- Fiona Wilson, Jill Kickul and Deborah Marlino, 'Gender, entrepreneurial self-efficacy, and entrepreneurial career intentions: Implications for entrepreneurship education', *Entrepreneurship Theory and Practice*, Vol. 31, No. 3, 2007, s. 387-406.
- Gavin Cassar and Henry Friedman, 'Does Self-Efficacy Affect Entrepreneurial Investment?', *Strategic Entrepreneurship Journal*, Vol. 3, 2009, s. 241-260.

- Gideon D. Markman, David B. Balkin and Robert A. Baron, 'Inventors and New Venture Formation: the Effects of General Self-Efficacy and Regretful Thinking', *Entrepreneurship Theory and Practice*, Vol. 27, No. 2, 2002, s. 149-165.
- H. Thomas Hurt, Katherine Joseph and Chester D. Cook, 'Scales for the Measurement of Innovativeness', *Human Communication Research*, Vol. 4, No. 1, 1977, s. 58-65.
- Hale Çolakoğlu and Tanju Çolakoğlu, 'Üniversitelerdeki Girişimcilik Eğitimi İle Öz Yeterlilik Algısı ve Girişimcilik Potansiyeli İlişkisi Üzerine Bir Saha Araştırması', *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, Vol. 17, No. 37, 2016, s. 70-84.
- Hamid Tohidi and Mohammad Mehdi Jabbari, 'The important of Innovation and its Crucial Role in Growth, Survival and Success of Organizations', *Procedia Technology*, Vol. 1, 2012, s. 535-538.
- Hans Landström, Gouya Harirchi and Fredrik Åström, 'Entrepreneurship: Exploring the knowledge base' *Research Policy*, Vol. 41, 2012, s. 1154-1181.
- Henry F. Kaiser, 'An index of factor simplicity', *Psychometrika*, Vol. 39, No. 1, 1974, s. 31-36.
- Jafar Rezaei, Roland Ortt and Victor Scholten, 'Measuring entrepreneurship: Expert-based vs. data-based methodologies', *Expert Systems with Applications*, Vol. 39, No. 4, 2012, s. 406-4074.
- James P. Stevens, *Applied Multivariate Statistics for the Social Sciences*, New Jersey: Erlbaum, 1992.
- Jill Kickul and Robert S. D'Intino, 'Measure for Measure: Modeling Entrepreneurial Self-Efficacy onto Instrumental Tasks Within the New Venture Creation Process', *New England Journal of Entrepreneurship*, Vol. 8, No. 2, 2005, s.38-47.
- John O. Summers, 'Generalized Change Agents and Innovativeness', *Journal of Marketing Research*, Vol. 8, 1971, s.313-316.
- Joseph E. Champoux and William S. Peters, 'Form, effect size and power in moderated regression analysis', *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, Vol. 60, s. 243-255.
- Joyce D. Jackson, Mun Y. Yi and Jae S. Park, 'An empirical test of three mediation models for the relationship between personal innovativeness and user acceptance of technology', *Information & Management*, Vol. 50, 2013, s. 154-161.
- June Lu, Chun-Sheng Yu, Chang Liu and James E. Yao, 'Technology acceptance model for wireless Internet', *Journal of Internet Research*, Vol. 13, No. 2, 2003, s. 206-222.
- Keith M. Hmieleski and Robert A. Baron, 'When Does Entrepreneurial Self-Efficacy Enhance Versus Reduce Firm Performance?', *Strategic Entrepreneurship Journal*, Vol. 2, 2008, s. 57-72.
- Kun-Huang Huarng and Domingo Enrique Ribeiro-Soriano, 'Developmental management: Theories, methods, and applications in entrepreneurship, innovation, and sensemaking', *Journal of Business Research*, Vol. 67, No. 5, 2014, s. 657-662.
- Lowell W. Busenitz, G. Page West III, Dean Shepherd, Teresa Nelson, Gaylen Gayled N. Chandler and Andrew Zacharakis, 'Entrepreneurship research in emergence: Past trends and future dimensions', *Journal of Management*, Vol. 29, No. 3, 2003, s. 285-308.
- Mai Thi Thanh Thai and Ekaterina Turkina, 'Macro-level determinants of formal entrepreneurship versus informal entrepreneurship', *Journal of Business Venturing*, Vol. 29, 2014, s. 490-510.
- Mark A. Ciavarella, Ann K. Buchholtz, Christine M. Riordan, Robert D. Gatewood and Garnett S. Stokes, 'The Big Five and venture survival: Is there a linkage?', *Journal of Business Venturing*, Vol. 19, 2004, s. 465-483.
- Mateja Drnovsek, Joakim Wincent and Melissa S. Cardon 'Entrepreneurial self-efficacy and business start-up: developing a multi-dimensional definition' *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, Vol. 16, No. 4, 2010, s. 329-348.
- Meriç S. Ertekin, 'Yenilik ve Ekonomik Büyüme İlişkisi', *Mevzuat Dergisi*, 2005, (Erişim Tarihi: 26 Ekim 2017).

- Michael A. Crumpton, 'Innovation and entrepreneurship', *The Bottom Line*, Vol. 25 No. 3, 2012, s. 98-101.
- Michel Syrett and Jean Lammiman, *The Innovative Individual*, Oxford: Capstone Publishing, 2002.
- Mitja Jeraj and Bostjan Antoncic, 'A Conceptualization of Entrepreneurial Curiosity and Construct Development: A Multi-Country Empirical Validation', *Creativity Research Journal*, Vol. 25, No. 4, 2013, s. 426-435.
- Mitja Jeraj and Miha Marič, 'Relation between Entrepreneurial Curiosity and Entrepreneurial Self-efficacy: a Multi-Country Empirical Validation', *Journal of Management, Informatics and Human Resources*, Vol. 46, No.6, 2013a, s. 264-273.
- Mitja Jeraj and Miha Marič, "Entrepreneurial Curiosity-The New Construct", (Tebliğ, 32nd International Conference on Organizational Science Development, Portorož, Slovenia, Mart 2013b), s. 289-298.
- Mitja Jeraj, 'The relationship between optimism, pre-entrepreneurial curiosity, and entrepreneurial curiosity'. *Organizacija*, Vol. 47, 2014, s. 199-209.
- Mitja Jeraj, Miha Maric, Ivan Todorovic and Mladen Cudanov, 'The Role of Openness and Entrepreneurial Curiosity in Company's Growth', *Amfiteatru Economic*, Vol. 17, No. 38, 2015, s. 371-389.
- Mun Y. Yi, Kirk D. Fiedler and Jae S. Park, 'Understanding the Role of Individual Innovativeness in the Acceptance of IT-Based Innovations: Comparative Analyses of Models and Measures', *Decision Sciences*, Vol. 37, No. 3, 2006, s. 393-426.
- Murray B. Low and Ian C. MacMillan, 'Entrepreneurship: Past research and future challenges', *Journal of Management*, Vol. 14, No. 1, 1988, s.139-161.
- Naeyang Jeong, Youngsang Yoo and Tae-Young Heo, 'Moderating effect of personal innovativeness on mobile-RFID services: Based on Warshaw's purchase intention model', *Technological Forecasting & Social Change*, Vol. 76, 2009, s. 154-164.
- Nancy G. Boyd and George S. Vozikis, 'The Influence of Self-Efficacy on the Development of Entrepreneurial Intentions and Actions' *Entrepreneurship Theory and Practice*, Vol. 18, No. 1, 1994, 63-77.
- Norris F.Krueger, Michael D. Reilly and Alan L. Carsrud, 'Competing models of entrepreneurial intentions', *Journal of Business Venturing*, Vol. 15 No. 5-6, 2000, s. 411-432.
- Nur Khusniyah Indrawatia, Ubud Salim, Djumahir and A. Helmi Djawahir 'Moderation Effects of Entrepreneurial Self-Efficacy in Relation between Environmental Dimensions and Entrepreneurial Alertness and the Effect on Entrepreneurial Commitment', *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, No. 169, s.13-22.
- OECD, *Oslo Manual: Guidelines For Collecting and Interpreting Innovation Data*, Paris: OECD Publishing, 2005.
- Ömer Faruk Şimşek, *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş: Temel İlkeler ve LISREL Uygulamaları*, Ankara: Ekinoks Yayınları, 2007.
- Perihan Hazel Er, 'Girişimcilik ve Yenilikçilik Kavramlarının İktisadi Düşüncedeki Yeri: Joseph A. Schumpeter', *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, No. 29, 2013, s. 75-85.
- Peter Drucker, *Innovation and Entrepreneurship: Practice and Principles*, New York: Harper Collins Publishers Inc., 2002.
- Pramodita Sharma and Sankaran James J. Chrisman, 'Toward a Reconciliation of the Definitional Issues in the Field of Corporate Entrepreneurship'; içinde Álvaro Cuervo, Domingo Ribeiro and Salvador Roig (der), *Entrepreneurship Concepts, Theory and Perspective*, New York: Springer, 1999, s. 83-104.
- Ritu Agarwal and Jayesh Prasad, 'A Conceptual and Operational Definition of Personal Innovativeness in the Domain of Information Technology', *Information Systems Research*, Vol. 9, No. 2, 1998, s. 204-215.

- Robert Wood and Albert Bandura, 'Social Cognitive Theory of Organisational Management', *Academy of Management Review*, Vol. 14, 1989, s. 361-384.
- Roger L. Martin and Sally Osberg, 'Social Entrepreneurship: The Case for Definition', *Stanford Social Innovation Review*, Spring, 2007, s. 28-39.
- Rosanna Garcia and Roger Calantone, 'A critical look at technological innovation typology and innovativeness terminology: a literature review', *The Journal of Product Innovation Management*, Vol. 19, 2002, s. 110-132.
- Safal Batra and Neharika Vohra, 'Exploring the linkages of cognitive style and individual innovativeness', *Management Research Review*, Vol. 39, No. 7, 2016, s. 768-785.
- Sander Wennekers and Roy Thurik, 'Linking entrepreneurship and economic growth', *Small Business Economics*, Vol. 13, No. 1, 1999, s. 27-56.
- Stephen L. Mueller and Anisya S. Thomas, 'Culture and Entrepreneurial Potential: A Nine Country Study of Locus of Control and Innovativeness', *Journal of Business Venturing*, Vol. 16, 2000, s.51-75.
- Stephen L. Mueller and Mary Conway Dato-On, 'Gender-Role Orientation as a Determinant of Entrepreneurial Self-Efficacy', *Journal of Developmental Entrepreneurship*, Vol. 13, No. 1, 2008, s. 3-20.
- Steven M. Farmer, Xin Yao and Kate Kung-McIntyre, 'The behavioral impact of entrepreneur identity aspiration and prior entrepreneurial experience', *Entrepreneurship Theory and Practice*, Vol. 35, No. 2, 2011, s. 245-273.
- Thomas B. Ward, 'Cognition, creativity, and entrepreneurship', *Journal of Business Venturing*, Vol. 19, No. 2, 2004, s. 173-188.
- Thomas Gries and Wim Naudé, 'Entrepreneurship and human development: A capability approach', *Journal of Public Economics*, Vol. 95, No.3-4, 2011, s. 216-224.
- Tibor R. Machan, 'Entrepreneurship and ethics', *International Journal of Social Economics*, Vol. 26, No. 5, 1999, s. 596-609.
- Truls Erikson, 'Entrepreneurial capital: the emerging venture's most important asset and competitive advantage', *Journal of Business Venturing*, Vol. 17, 2002, s. 275-290.
- Ying Lowrey, "The Entrepreneur and Entrepreneurship: A neoclassical approach", (Tebliğ, ASSA Annual Meeting, Washington, USA, Ocak 2003), s. 1-26.
- Žiga Peljko, Mitja Jeraj, Gheorghe Săvoiu and Miha Marič, 'An Empirical Study of the Relationship between Entrepreneurial Curiosity and Innovativeness', *Organizacija*, Vol. 49, No. 3, 2016, s. 172-182.